

**Спеціалізованій вченій раді
Д 26.004.20 Національного
університету біоресурсів і
природокористування України**

**ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
на дисертацію Камінецької Оксани Валеріївни
на тему: «Удосконалення управління земельно-ресурсним
потенціалом територій на основі аналізу рівня добробуту»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.06 – Економіка природокористування та
охорони навколишнього середовища**

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження. Основне та незамінне багатство будь-якого суспільства це - земля. Це не лише територія в межах держави, але і місце проживання, і найголовніший природний ресурс, що забезпечує отримання продуктів і сировини. Економіка держави з точки зору системного підходу може бути представлена безліччю структур та елементів, взаємодіючих між собою. Земля в цій системі - центр і головна складова частина економіки. Це база для розміщення та розвитку населених пунктів, галузей промисловості, енергетики, транспорту, лісного та водного господарства. Це базовий елемент матеріальних відносин, головна складова ринку нерухомості, дуже надійний об'єкт інвестицій. Тому раціональне використання земельно-ресурсного потенціалу і її охорона, є найважливішою умовою підвищення добробуту населення.

Земля служить територіальною основою життя і діяльності людини, а земельні ресурси є найважливішим фактором і неодмінною умовою будь-якого виробництва. Тому земельні ресурси завжди були і є об'єктом пильної уваги науковців, які займаються дослідженнями в різних наукових напрямках. Особливо великий інтерес щодо дослідження питань удосконалення управління земельно-ресурсним потенціалом територій на основі аналізу рівня добробуту в сфері економіки сільськогосподарського виробництва та розвитку сільських територій. При цьому земельно-

ресурсне забезпечення необхідно не тільки для розміщення об'єктів безпосередньо соціальної інфраструктури, а й інших об'єктів, діяльність яких спрямована на соціальний розвиток сільських територій в цілому.

Необхідність розроблення методологічних і методичних засад, інституційних та організаційних механізмів створення та функціонування системи управління земельно-ресурсним потенціалом територій на основі аналізу рівня добробуту має надзвичайне значення в умовах сьогодення.

Таким чином, обрана тема дисертаційного дослідження Оксани Камінецької набуває особливої актуальності та своєчасності, адже саме удосконалення управління земельно-ресурсним потенціалом територій на основі аналізу рівня добробуту має величезний вплив та значення для раціонального використання та охорони земель та підвищення соціально-економічного стану населення. А сформульовані у дисертації теоретико-методологічні положення та пропозиції є надзвичайно актуальними та необхідними.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота Камінецької О. В. безпосередньо пов'язана з науково-дослідною роботою Національного університету біоресурсів і природокористування України на тему: «Наукові засади вирішення проблем землеустрою сільських територій на основі геоінформаційно-картографічного моделювання параметрів землекористування» (номер державної реєстрації 0113U003829), в межах якої автором здійснено оцінку ефективності управління та використання земельно-ресурсного потенціалу територій; розроблено механізми оптимізації земельних відносин на базі аналізу рівня добробуту.

3. Аналіз наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, і ступінь їх новизни.

Аналіз змісту дисертації дає підстави зробити висновок про те, що задекларована здобувачем мета: обґрунтувати теоретико-методологічні засади вдосконалення управління земельно-ресурсним потенціалом територій в Україні в контексті аналізу рівня суспільного добробуту – досягнута.

Автором винесено на захист аспекти теоретичних, методичних і практичних засад удосконалення управління земельно-ресурсним потенціалом територій на основі аналізу рівня добробуту. Це дозволило обґрунтувати нові наукові положення та методичні підходи до удосконалення процесу управління земельно-ресурсним потенціалом шляхом застосування механізмів аналізу рівня добробуту. Логіка наукового дослідження, так само як і структура дисертаційної роботи, дають повне уявлення про зміст самого дослідження і отримані наукові результати. Апробація та розрахунок еколого-економічної ефективності моделі управління земельно-ресурсним потенціалом територій на основі аналізу рівня добробуту зроблений в розрізі областей України.

Наукова новизна дослідження представлена у застосуванні теорії добробуту в управлінні земельними ресурсами, що дасть змогу оптимізувати розпорощення земельної власності та перерозподілити земельну ренту в інтересах землевласників, землекористувачів і суспільства.

Удосконалено методологічні засади управління земельно-ресурсним потенціалом територій, які на відміну від існуючих побудовані на основі широкого територіального розпорощення земельної власності в Україні.

Удосконалено інструменти покращення земельних відносин у частині використання земельно-ресурсного потенціалу, що, на відмінну від існуючих, включають антимонопольне регулювання ринку земель, фіскальне регулювання економічної концентрації землекористування, регулювання транзакцій на ринку земель та перерозподіл земельних ресурсів публічної власності.

Удосконалено підходи до оцінки еколого-економічної ефективності систем управління земельними ресурсами за рахунок досягнення значного розпорощення земельної власності, які на відміну від існуючих є одним з головних пріоритетів досягнення суспільного добробуту.

Набули подальшого розвитку наукові узагальнення щодо сучасних тенденцій розвитку земельних відносин в Україні в контексті аналізу рівня

добробуту.

Дістали подальшого розвитку підходи до управління земельно-ресурсним потенціалом територій як основи ефективності та справедливості суспільного розподілу через призму економічних теорій добробуту.

Набули подальшого розвитку основи управління земельними ресурсами за результатами аналізу рівня соціально-економічного добробуту та оцінки земельно-ресурсного потенціалу з урахуванням світового досвіду.

Дістали подальшого розвитку системи управління земельними ресурсами з використанням інструмента зменшення домінуючих позицій окремих суб'єктів на ринку земель та надання пріоритету фермерським господарствам.

4. Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів. Значення одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що вони в сукупності спрямовані на вирішення низки важливих теоретичних, концептуальних та методичних завдань важливої наукової проблеми удосконалення управління земельно-ресурсним потенціалом територій на основі аналізу рівня добробуту. В дисертації Камінецької О. В. з використанням сучасної наукової літератури, існуючого інформаційного забезпечення опрацьовано методичні аспекти досліджуваної проблеми, опрацьовані завдання сучасного аналізу рівня суспільного добробуту.

Практичним вкладом наукового дослідження Камінецької О. В. є те, що основні науково-теоретичні положення й практичні рекомендації, викладені в дисертаційному дослідженні, використовуються в діяльності Узинської міської об'єднаної територіальної громади, Національного університету біоресурсів і природокористування України у процесі викладання дисципліни «Землепорядне проектування»; Білоцерківського національного аграрного університету при викладанні дисципліни «Управління земельними ресурсами».

Вищезазначене дозволяє дійти до висновку, що поставлена в дисертації мета досягнута і створено умови впровадження одержаних результатів та висновків дослідження в практику економіки природокористування в сфері управління земельно-ресурсним потенціалом територій.

Підтвердженням практичної спрямованості рекомендацій здобувача є практичне застосування результатів дисертаційної роботи органами державної влади України при удосконаленні процесу управління земельними ресурсами.

5. Оцінка обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій в дисертаційній роботі Камінецької О. В. забезпечено вибором та узгодженням між собою предмета й об'єкта дослідження, аналізом сутнісних основ суспільного добробуту як механізму збалансованого землекористування та управління земельно-ресурсним потенціалом територій, апробацією на наукових конференціях різноманітного рівня та практичним впровадженням.

Методологія дослідження побудована на базі теоретичних положень економіки природокористування, землевпорядкування, цивільного, господарського і земельного права, наукових праць вітчизняних вчених-економістів, присвячених проблемам управління земельними ресурсами. Використано та оброблено значний масив економіко-статистичної та аналітичної інформації щодо використання земельних ресурсів України та рівня добробуту населення, що наведено у роботі у численних таблицях та рисунках.

Висновки та рекомендації враховують сучасний стан управління земельно-ресурсним потенціалом територій та світовий досвід оцінки рівня суспільного добробуту. Окрім того, достовірність вихідної інформації, використання прийомів економіко-статистичного аналізу, методів теоретичного узагальнення і порівняння, системного і програмно-

цільового підходів свідчать про відповідність рецензованої роботи вимогам щодо достовірності отриманих результатів.

6. Дискусійні положення та зауваження по дисертаційній роботі.

Не зменшуючи в цілому позитивної оцінки дисертаційної роботи, слід відзначити певні зауваження та дискусійні положення, які носять поодинокий характер і зводяться до наступного:

1) Дисертанткою (С. 52-68) пропонується застосування теорій аналізу рівня добробуту в управлінні земельно-ресурсним потенціалом, який дозволить за рахунок рівного розпорошення приватної власності розподілити земельну ренту в інтересах всіх суспільних сторін (землевласників, землекористувачів, держави). Проте, не вказано які пропорції цього розподілу мають бути? Варто було б привести конкретний приклад на конкретній області, що при таких чи інших умовах добробуту розподіл зараз такий, а при наших змінах буде такий.

2) В розділі 3 одним із механізмів оптимізації земельних відносин на основі аналізу рівня добробуту автором пропонується запровадження фіскального регулювання економічної концентрації землекористування через пільгове оподаткування малих і середніх фермерських господарств. На мою думку це може мати значний ефект, проте слід запровадити прогресивну шкалу оподаткування, коли розмір податку при великій концентрації земель в одного землевласника буде такий, щоб можна було забрати майже всю земельну ренту в інтересах суспільства і лише якщо концентрація маленька тоді майже вся земельна рента лишається землевласнику.

3) Досить дискусійною є пропозиція автора (С. 172) щодо впровадження механізму перерозподілу земельних ресурсів публічної власності, який має замінити безоплатну приватизацію земельних ділянок. Такі дії можуть спричинити соціальний супротив у багатьох селян, які ще сподіваються безкоштовно отримати земельну ділянку для власних потреб. В Україні даний механізм може бути ускладнений специфікою українського населення та його традицій.

4) В роботі представлена модель удосконалення управління земельно-ресурсний потенціалом територій на основі аналізу рівня добробуту (С. 175), яка складається з семи напрямів: широке розсіювання земельної власності, уникнення домінуючих позицій на ринках в регіонах, пріоритет фермерів при придбанні землі, забезпечення майбутнього сільського господарства, обмеження зростання купівельних та орендних цін на землі сільськогосподарського призначення, сільськогосподарське використання аграрних земель, поліпшення інформування та прозорості на ринку земель. На мою думку робота значно б виграла аби були деталізовані кожен з цих напрямів, з конкретними кроками і роками впровадження.

5) В роботі доцільно було б більше уваги приділити аналізу інституційного забезпечення управління земельно-ресурсним потенціалом територій в зарубіжних країнах, досвід цих країн доцільно було б не просто описати, а систематизувати за умовами та можливостями впровадження його в українську практику.

6) Дискусійними, на наш погляд, є напрями оптимізації земельних відносин на основі аналізу рівня добробуту (п.3.2, с. 147-165), даний механізм на нашу думку потребує спеціального інституційного оформлення та економіко-математичного обґрунтування.

Однак, вказані дискусійні положення і зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку роботи її наукової і практичної значущості та можуть характеризувати напрями подальших досліджень автора..

7. Оцінка повноти викладення основних результатів дисертації в опублікованих роботах. Ознайомлення з публікаціями дисертанта дозволяє зробити висновок про те, що в них достатньо відображені результати дисертаційного дослідження.

Основні результати дисертаційного дослідження опубліковано в 7

наукових працях, з яких 4 статті в наукових фахових виданнях України, стаття у науковому фаховому виданні України, включеному до міжнародних наукометричних баз даних, 2 тези наукових доповідей.

Основні наукові положення та практичні результати наукових досліджень апробовано на двох науково-практичних конференціях – «Управління земельними ресурсами в умовах децентралізації влади: стан, проблеми та перспективи їх вирішення» (м. Київ, 2016 р.) і «Фінанси, аудит та менеджмент: аналіз тенденцій та науково-економічний розвиток» (м. Київ, 2016 р.).

Автореферат повною мірою відбиває основні положення дисертації, висвітлення результатів дослідження в ньому є ідентичним основним положенням роботи.

8. Загальний висновок по дисертаційній роботі щодо її відповідності встановленим вимогам. Докладне ознайомлення з дисертаційною роботою, публікаціями та тезами конференцій дозволяють дістати висновку, що дисертаційне дослідження Камінецької О. В. містить нові науково обґрунтовані результати в галузі економіки природокористування та охорони навколишнього середовища, які у сукупності розв'язують низку завдань важливої проблеми удосконалення управління земельно-ресурсним потенціалом територій на основі аналізу рівня добробуту.

Робота є самостійним завершеним дослідженням, вирішує пріоритетну першочергову науково-господарську проблему – удосконалення існуючої системи управління земельно-ресурсним потенціалом територій на основі врахування аналізу рівня суспільного добробуту. Усі питання розглянуті на необхідному науковому рівні при дотриманні основних правил мови викладення. Мета дослідження досягнута – теоретичне обґрунтовано і розроблено практичні рекомендації щодо удосконалення управління земельно-ресурсним потенціалом територій на основі аналізу рівня добробуту через механізми оптимізації земельних відносин (антимонопольне регулювання ринку земель,

фіскальне регулювання економічної концентрації землекористування, регулювання транзакцій на ринку земель, перерозподіл земельних ресурсів публічної власності). Наведені положення характеризуються науковою новизною, висновки і рекомендації мають теоретичну цінність та практичне значення, достовірні, їх зміст достатньо повно відображений у фахових наукових виданнях, та є результатом власного дослідження здобувача.

Оцінюючи отримані наукові результати дисертаційного дослідження, можна стверджувати, що дисертація «Удосконалення управління земельно-ресурсним потенціалом територій на основі аналізу рівня добробуту» та автореферат за своїм змістом, теоретичним обґрунтуванням, новизною наукових результатів, ступенем впровадження в практику відповідає вимогам п.п. 9, 11, 12, 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 до кандидатських дисертацій, а її автор **Оксана Валеріївна Камінецька** заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук із спеціальності 08.00.06 – Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища.

Офіційний опонент,

**доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НААН України,
завідувач відділу інституціонального
забезпечення природокористування
Інституту агроекології і
природокористування НААН**

О. І. Дребот

19 червня 2018 р.

Підписав за мене, проф., член-кор. НААН
завідувач
Ю. С. Дещенко

